

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
ROMÂNIA
UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ,
FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGIE
„GEORGE EMIL PALADE”
DIN TÂRGU MUREȘ

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGIE «GEORGE EMIL PALADE» DIN TÂRGU MUREȘ

**ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL : FILOLOGIE**

TEZĂ DE DOCTORAT -REZUMAT-

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Conf. Univ. Dr. DUMITRU-MIRCEA BUDA

Prof. Univ. Dr. IULIAN BOLDEA

DOCTORAND:

BOTEZAN (căs. CĂLUGĂR-BOTEZAN) TEODORA-MIHAELA

TÂRGU MUREȘ

2024

UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE «GEORGE EMIL PALADE» DIN TÂRGU MUREȘ

ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE

DOMENIUL : FILOLOGIE

TEZĂ DE DOCTORAT

NICOLAE BALOTĂ- STUDIU MONOGRAFIC

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Conf. Univ. Dr. DUMITRU-MIRCEA BUDA

Prof. Univ. Dr. IULIAN BOLDEA

DOCTORAND:

BOTEZAN (căs. CĂLUGĂR-BOTEZAN) TEODORA-MIHAELA

TÂRGU MUREȘ

2024

Cuprins

Introducere

Argument

Capitolul I: Repere biobibliografice

- 1.1. Repere biobibliografice**
- 1.2. Portretul unui cărturar și erudit**
- 1.3. Dezvoltarea culturală**
- 1.4. Viziunea critică**

Capitolul II: Nicolae Balotă și Cercul Literar de la Sibiu

- 2.1. Formarea și Manifestul Cercului Literar de la Sibiu**
- 2.2. Cercul Căinilor Muzicanți**
- 2.3. Destrămarea Cercului Literar de la Sibiu**

Capitolul III: Memorialistica

- 3.1. Caietul Albastru**
- 3.2. Abisul Luminat**

Capitolul IV: Criticul și istoricul literar

- 4.1. Universul prozei**
- 4.2. Artă lecturii**
- 4.3. Eminescu. Poet al inițierii în poezie**
- 4.4. Opera lui Tudor Arghezi**
- 4.5. Mapamond Literar**
- 4.6. Scriitori maghiari din România, 1920-1980**
- 4.7. De la Ion la Ioanide. Prozatori români ai secolului XX**

Capitolul V: Nicolae Balotă- eseist

- 5.1. Introducere în Opera lui Al. Philippide**
- 5.2. Euphorion**
- 5.3. Calea, Adevărul și Viața. Meditații religioase**
- 5.4. Umanități**

Concluzii

Bibliografie

Nicolae Balotă, essayist, critic, historian, and literary theorist, is considered the last *homo universalis* of Romanian culture, an image he had created for himself since his youth, being thirsty for absolute knowledge. The need for expression is perhaps Balotă's greatest asset, especially in a hostile period (that of the Communist regime). He loved the Word and was always fascinated by its power to create new worlds and images, a 'tool' he used until his life's end. Despite his indisputable writing and critical talent, Nicolae Balotă's work seems to be insufficiently explored. The writing voice of Nicolae Balotă was strongly heard, in this case in the post-war period, being one of the important critics of the sixty's generation. His writing was always able to problematize, to raise polemics that were waiting to be debated.

We ask ourselves what the reasons could be for his work is not so well researched and why more studies have not been dedicated to him. On the one hand, the answer would be the Communist regime that reduced access to his work after the writer left the country, and on the other hand, the fragmentary nature of the work and the holistic vision that the writer proposes in his writings, his vision being oriented towards the philosophical sphere. That is why we consider that an exhaustive analysis of Nicolae Balotă's work is necessary not only to bring to light the scholar's philosophical vision and the way to analyse the writings, but especially out of moral duty for the one who, although he suffered a lot because of the Communist regime, he never betrayed the Romanian language, always promoting it through his writings.

Our critical and analytical approach aimed to target, on the one hand, the trajectories on which his critical vision is placed, but on the other hand, we wanted to establish the place of his criticism on the stage of Romanian letters, a criticism that definitely led to a paradigm shift. The exhaustive reading of critical studies dedicated to Romanian and foreign authors put us in front of an extremely rich philosophical and exegetical material, in which we can identify a series of elements and techniques that make up the scholar's critical vision. Precisely for this reason, it seemed imperative to us to start this monograph from the cultural and philosophical formation of the writer, approaching his critical vision, tracing from his biography those moments that had a significance in his life and which, we believe, put their imprint on the cultural formation of the humanist.

The methods used fall between the classic ones: case study, analysis and interpretation, criticism, and finally, the comparative method. Through the case study, the contextual factors and the environment he lived in can be traced. As an extension of the method, we will use observation to research the period in which Nicolae Balotă created.

The doctoral thesis is structured in five chapters. The first chapter, *Repere biobibliografice (Biobibliographical milestones)*, organizes the events and moments related to the life and activity of Nicolae Balotă, summarizing them, as the title suggests. The chapter tries to reposition the scholar as a visible footprint in the Romanian space, the approach of this chapter being based, in this case, on the autobiographical pages from the interviews and the autobiographical writing. An imaginary walk through Cluj of the 1930s, the protective topos of his childhood, Sibiu - the cradle of longing in adolescence, but also the place where he gets to meet his comrades of *The Literary Circle*, with whom he made lifelong friends. The regime of the period, forces him to leave the country, ask for political asylum, and settle outside the country's borders. We will, therefore, review the significant events in the life of Nicolae Balotă (the two political arrests in 1948 and 1956, respectively, arrests on the grounds of possession of subversive materials, which in the opinion of the Security threatened public order, the dismissal from the teaching position at the university, the period in which he is the editor of the magazine *Familia* from Oradea, the period of teaching in Munich, after which the political asylum he requests in France).

In the second chapter, *Nicolae Balotă și Cercul Literar de la Sibiu (Nicolae Balotă and the Literary Circle from Sibiu)*, we want to offer a foray into the world of the members of *The Literary Circle*, a group Nicolae Balotă also belonged to. In the essay *Cercul Câinilor Muzicanți (The Circle of Musical Dogs)*, the scholar discusses how he came to be part of the *Literary Circle from Sibiu*, a literary group with a modern orientation, established in the early 1940s, when the Second World War was breaking out. The scholar writes a lot and with love about the members, one of the essays dedicated to them being called *Cercul Câinilor Muzicanți (The Circle of Musician Dogs)*. We will try to outline the image of the *Literary Circle from Sibiu* as best as possible, both from a theoretical point of view and especially from the point of view of the human relations that have been linked between the members of this group.

The third chapter, *Memorialistica (The Memorialistics)*, includes those volumes of the writer that describe his life in detail, such as *Caietul Albastru (The Blue Notebook)* and *Abisul luminat (The Illuminated Abyss)*. The scholar confesses from the beginning that since he was a teenager, from the age of fifteen, he kept an intimate diary. Over the years, the diary had different appearances: from a simple notebook in which he wrote down things related to his daily activities, to the experiences of certain moments, to a reading diary in which he made notes based on readings or spiritual exercises. Also, in these diaries, Nicolae Balotă wrote down reflections on life, travel notes, dreams and letters; all these things were the basis of writing his

memories. The regret that torments the scholar is the fact that some notebooks, diaries, some 'intimate archives', as he called them, were lost over time, following frequent moves, searches by the Security, being destroyed or confiscated by it and transferred to the 'state heritage'. Some of the notes, such as those in *Caietul albastru (The Blue Notebook)*, were returned to him, being saved by friends and relatives and sent to France after he took political refuge. In *Caietul albastru (The Blue Notebook)*, there are meditations on the idea of time, which is not just a dimension. Time receives other values in this diary, being a dead time of things that cannot be said and must be hidden, that is of the cruelties and monstrosities of the Communist regime and a living time of those who think about their own life and fecundity. At the same time, in *Caietul albastru (The Blue Notebook)* he also talks about the darkest period of his life, the one in which he was in detention after his arrest by the totalitarian regime. On the other hand, at the time of writing the volume *Abisul luminat (The Illuminated Abyss)*, Nicolae Balotă says that he is in the 'age of memories', the memories metamorphosing in his head and always receiving other meanings. There is a fundamental difference between the young Nicolae Balotă, who is the protagonist of the memories written by the mature Balotă. The hero of the forty essays, narrative texts, is sentimental and emotional and acts on impulse, while the narrator, the one who narrates his adventures is indulgent and understanding of the mistakes that the young man makes. By analysing the memorialist studies *Caietul Albastru (The Blue Notebook)*, respectively *Abisul luminat (The Illuminated Abyss)*, we tried to bring to attention the figure of a man capable of facing, through recollection, all the atrocities of a harsh regime. Moreover, in these volumes the writer's talent as a prose writer is evident, *Caietul albastru (The Blue Notebook)* being made up of the interweaving of the intimate and daily diary, with reflections on religious and philosophical themes, while *Abisul luminat (The Illuminated Abyss)* is a volume in which the forty stories were written in adulthood, through recollection and by returning to the pages of period diaries, but the volume adopts a different tone, a more mature one, with a more profound vision of life.

The fourth chapter, *Criticul și istoricul literar (The Literary Critic and Historian)*, aims studies and volumes of the scholar, which enrich the library of the critical reason of the Romanian culture. The scholar's creative and critical spirit was suppressed by the political arrests imposed by the communist regime, but the cultural and linguistic training made its presence felt immediately after 1965, the year when he was appointed editor of the cultural magazine *Familia* and began to publish at an alert pace, numerous articles and essays, most of them programmatic in nature. Nicolae Balotă established himself as a literary critic in the

second part of the 60s against the backdrop of discussions between the supporters of Călinescu's viewpoint and its opponents. The volume *Euphorion* is the one that will draw the critical direction of the essayist, a direction from which he does not deviate throughout his career. Nicolae Balotă, in the role of critic and literary historian, is the image of a man who shows an extraordinary sense of language, his criticism being a precious fabric of Romanian culture. The criticism practiced by Nicolae Balotă is oriented towards an aesthetic one, the perspective of approaching the texts being hermeneutic, the volumes published by the scholar constituting real cognitive exercises for those who dare to discover his work.

Regarding the analysis of the monographic works dedicated to Tudor Arghezi, Mihai Eminescu and Al. Philippides, the critic provides a broad and thorough picture of the exegetical approach. If we look at them comparatively, we notice that when referring to Tudor *Arghezi's Work* the critic makes references and comparisons between the universe of the Arghezi's litany with those of the Laurentian or Baudelaire's litany. More than that, Nicolae Balotă clarifies Arghezi's contribution to the renewal and originality of the poetic language, the slang unity of the lexicon of Arghezi poetry, of words considered until then unpoetic, Arghezi innovating Romanian literature through this approach. Regarding Arghezi's narrative art, Nicolae Balotă believes that Arghezi's irony makes its presence felt, even in short narrative art, applying itself to representations of reality.

In the volume *Eminescu, poet al inițierii (Eminescu, poet of initiation)*, the critic notes the position of Eminescu, who felt like a poet of times of spiritual drought, who felt that through his poetry he had to convey the fateful destiny of the world, being a harbinger of nihilism. The critic begins his study dedicated to Eminescu by pleading for Poetry as an esoteric form of knowledge. On the other hand, in this volume, Balotă addresses the thesis regarding the Orphic lyricism of modern poetry, a thesis he also addresses in the works of Tudor Arghezi, Lucian Blaga or Ion Barbu. Nicolae Balotă, in his attempts to analyse and offer vast interpretations to the lyrics, places himself in the substance of the poem, thus trying to find the 'truth'. Regarding the Eminescu study, the humanist concludes that Eminescu is a poet directed towards modernity, his poetics being on the border between eras.

The volume *Universul prozei (The Universe of prose)* is a volume that goes around the world, not only a book that analyzes and provides meanings to some works, but also penetrates into the biography of the authors, trying in this way, perhaps, to understand the style and language of an author. On the other hand, the volumes *Mapamond Literar (The world of*

Literature) and *Arta lecturii* (*The art of reading*) are similar from the point of view of construction, being organized in a relatively orderly way, the division of chapters by geographical areas and literature being the main criterion. We notice the importance that the critic gives to well-known writers and those who are less in the limelight. *Mapamond literar* (*The world of Literature*) is a complex and complete volume, as it addresses both literary currents (from a theoretical point of view) and theorists or writers who represent the mentioned currents. We can speak of interdisciplinarity and intertextuality within these volumes as well, as their essays make references to fine arts, paintings, or even other texts.

Through the volume *De la Ion la Ioanide. Prozatori români ai secolului XX* (*From Ion to Ioanide. Romanian prose writers of the 20th century*), the writer tries to carry out a comparative analysis of the great works of the world, advocating for placing Romanian writers on the same pedestal as foreign writers. The criticism and methods that the humanist approaches in this volume are among the most different from the anthropological criticism, in which the portraits of the authors are sketched, to the philosophical criticism, the approach of the works being from a philosophical point of view. Moreover, in his volumes dedicated to Romanian literature, the critic tries to outline a plea for the poetics of the modern novel, some ideas that the intellectual develops being man's relationship with time, metamorphosis and the return to mythology, the relationship between myth and fiction, concluding that the mutations of the novel are much slower than in the case of other literary species.

Regarding the volume *Scriitori maghiari din România* (*Hungarian Writers from Romania*), the critic resorts to the argument of the coexistence of the Romanian and Hungarian people to the ethnic and religious influences that the two cultures transmit. An important aspect of the first part of the volume, that 'gallery of writers', is the fact that most of the time, the critic compares and associates the interpreted works with those of other Hungarian, Romanian, or even foreign writers, the critic is an interpreter who tries to offer new valences to the analysed works, calling once more to intertextuality. On the other hand, we can see in this volume, as in other volumes of literature, the appeal to the biography of the writers, justifying that details about the writer's personality and details about their lives are necessary only to the extent of the comprehension of the works.

Through the fifth chapter, (*Nicolae Balotă- eseist*) *Nicolae Balotă- essayist*, we aim to outline the image of the essayist, trying to outline the profile of the scholar from a philosophical and theological point of view. We want to bring to the fore some hermeneutic reinterpretations,

belonging to the philosophical and theological field. Belonging to the Catholic religion, certain values and beliefs were instilled in him as a child, and his readings began from the library of Father Adhémar Merckx in Blaj. Religion was and will always be the bond of a society, what binds a community, what gives hope to people, that is why communism always tried to annihilate it. The merit of Nicolae Balotă, along with other scholars, is that of trying to pass on the cultural and spiritual values of a community, in a difficult and oppressed period.

The critic's debut volume, *Euphorion*, first published in 1969 and reissued in 1999, includes a series of essays that will trace the scholar's critical and philosophical line of writing. It consists of three parts: *Perspectives*, which is composed of a series of essays that establishes the theoretical limits regarding the novel, poetry, and essay; the second part *Profiles and Exegesis*, which is a review of some Romanian writers, starting from Blaga, the one who will introduce Balotă to the world of poetry and will end with Mircea Eliade, the one who will draw his critical direction. The last part, *Argonauți ai secolului XX (Argonauts of the 20th Century)*, is a journey through eras and literary currents. These parts are preceded by a *Prologue* (the 1999 edition) written in the style of the diary, *Caietul albastru (The Blue Notebook)*, and an introductory chapter called *Zborul lui Euphorion (Euphorion's Flight)*. The volume is one that impresses both quantitatively and qualitatively, comprising over 700 pages. *The Euphorion* includes essays built on an aesthetic-philosophical skeleton, in which ideas and analyses of both foreign and Romanian works and writers are outlined, the critic, for the first time, putting Romanian literature and writers on the same level as foreign ones. The volume *Euphorion* is the first volume of essays that the critic will publish, being more of a book manifesto, since the critical approach begins by clearly defining the concept of art, then meditating on the concept of criticism in order to finally propose a personal style of criticism. Moreover, *Euphorion* will capture the essence of the *Literary Circle from Sibiu*, and as far as the artist and writer Balotă is concerned, this volume will trace the coordinates of his vast critical program. Therefore, in this volume, the critic will plead for the autonomy of the essay and theorize hermeneutic criticism as 'the art of opening the work', the first step being precisely to find the right keys to open and decipher the secrets of artistic work. On the other hand, it will bring up the famous dispute between the supporters of Călinescu's viewpoint and its opponents, emphasizing the idea of his criticism, which lacks precisely these keys to fit the work. Therefore, *Euphorion* is built according to certain principles and directions aimed at the freedom of expression and the evolution of the critic, as Balotă believed that the value of a critic increases when he is able to propose readings.

The volume *Introducere în opera lui Alexandru Philippide (Introduction to the Work of Al. Philippide)* has a pronounced essayistic character, the critic proposes to analyse his work in a modern way. Two-thirds of the volume is dedicated to the poet Alexandru Philippide, and the last two sections will be dedicated to prose, respectively, essays. Dedicated to the prose written by Al. Philippide, the chapter was also published in the volume *De la Ion la Ioanide. Prozatori români ai secolului XX (From Ion to Ioanide. Romanian prose writers of the 20th century)*. What Nicolae Balotă observes is that Philippide's poetry and prose do not escape critical reasoning and the defect of the Philippide artist would be too much lucidity. The criticism that Nicolae Balotă cultivates in this book is that of naming and telling, considering that a work of art receives validity when contemplation on it generates discourse.

The volume *Calea, Adevărul și Viața. Meditații religioase (The Way, the Truth, and the Life. Religious meditations)* aims at autonomy of the religious among other values, trying to emphasize the role of faith in human life. One notices the writing of some words with capital letters, such as: Being, Art, History, Poet, Poetry, Man, Verb, Creation, Word, Sacred, Lie, Nicolae Balotă through this stylistic artifice wanting to induce sacredness and its role. This volume also shows the erudition of the writer and his ability to cross worlds and eras and manage to bring them all in one book. The man of letters will refer to mystics and churchmen, as he will bring to the attention of atheists, each opinion being well articulated in the geography of his writings. Therefore, this volume is appreciated for the depth and clarity of the theological and spiritual teachings offered, promoting the idea that Christ is the Way, the Truth and the Life, according to the words spoken by Jesus in the *Gospel of John* in the *Christian Bible*.

The last volume that we bring to attention, *Umanități (Humanities,)* published in 1973, is an impressive volume made up of three parts: *Humanities*, *Readings*, and *Profiles*, under the auspices of which the essayist will address far-reaching topics aimed at the literary and cultural phenomenon on the world map. The readings in the *Readings* section contain exclusively texts from foreign literature, maintaining the chronological principle, while the *Profiles* section is no longer exclusively foreign but contains references to Romanian personalities, such as I. Budai-Deleanu or Nicolae Labiș and from foreign literature from Hölderlin to Franz Werfel. The volume of essays *Humanities* is quite similar in terms of construction to the previous volumes, as it encompasses both eras and literary currents, as well as biographies of certain personalities and text analyses. As in all the other volumes approached so far, in the *Humanities* volume, the pedagogical criticism of the scholar is highlighted, but also that of the hermeneutic explanation, as each of his studies could be perceived as a lesson taught by professor Balotă.

Therefore, all the volumes we researched outline the image of an experienced critic who not only writes a lot from a quantitative point of view, but relies on quality, as evidenced by the analytical and synthetic unity of the volumes. The critic Nicolae Balotă perfectly combines methods and manners he assimilates throughout his readings. Thus, his hermeneutics, the art of interpretation, is not only aimed at interpreting or translating the sensible work into intelligible terms of criticism; it does not seek the repetition of the creative gesture, but it is that kind of criticism that reveals the work, interprets it and discovers its secrets, using the 'right keys'. In addition to this criticism which always seeks to discover the 'right keys', the comparative method is added to its critical approach, but also the anthropological criticism, founded by the thinkers of the 18th century, starting from the ideas of the French materialists (d'Holbach, Helvetius, La Mettrie), which was in opposition to spiritual-Christian anthropology and which presupposes a way of investigating man, which goes beyond the aesthetic through the philosophical perspective.

We express our hope that this thesis will succeed in placing the scholar on the pedestal of Romanian letters and, why not, alongside the European ones, where it indisputably belongs. We believe that his activity as a literary critic was not fully appreciated, even neglected for a while, and those who will read his work will be amazed how the critic managed to assimilate so much information and, more than that, to process it and to turn it into 'appropriate words'. Nicolae Balotă's speech has a great integrative capacity, the subjects of his volumes and articles becoming only subjects; the true purpose of their treatment is the cultural valorisation of existence. Literature tried to make 'order' in the world's jungle of messages and discourses, striving to bring the light of rationality into any text. His books and texts represent a triumph of the spirit, and a careful and exhaustive reading of them will manifest itself as a philosophical and literary faculty or school for the reader. His intellectual curiosity penetrated various spheres and fields, he read and re-read Platon and Hegel, Kant and Husserl, knowing and learning about the most important thinkers of the world, all this in a climate of grotesque proletarian austerity. Nicolae Balotă represented a beacon of culture, trying to keep alive the spark of light in a country immersed in darkness, and for this reason, we can consider him a hero, his form of resistance to the regime being reading. We can appreciate that Nicolae Balotă was gifted with the grace of the visionary, his work standing under the seal of the transcendental, looking from a privileged place of the humanist at the panorama of culture on the world map, where multiple and unsuspected perfectives are opened to him, inaccessible to the uninitiated man. The path of the initiation of the young Balotă can be likened to a bildungsroman, as it is necessary for

the young uninitiated to go through certain ‘tests’ (the cultural and philosophical formation, the two incarcerations, the refusals, and the expulsions) until he reaches the position of a mature pedagogue, who will tackle various areas apparently so far removed from criticism, such as the religious vein. Therefore, the critic and professor Nicolae Balotă understood literary criticism as a necessary act in the foundation and consolidation of literature and we consider that his work completes Romanian literary criticism.

Bibliografie

A. Bibliografia operei

a. În volum

1. Balotă, Nicolae, *Abisul luminat*, Editura Cartea Românească, București, 2018.
2. Balotă, Nicolae, *Arte poetice ale secolului XX*, Editura Minerva, București, 1976, Ediția a II-a, București, Editura Minerva, 1997.
3. Balotă, Nicolae, *Arta lecturii*, Editura Cartea Românească, București, 1978.
4. Balotă, Nicolae, *Caietul albastru*, Editura Ideea Europeană, București, 2019.
5. Balotă, Nicolae, *Calea, Adevărul și Viața. Meditații religioase*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999.
6. Balotă, Nicolae, *De la Ion la Ioanide. Prozatori români ai secolului XX*, Editura Eminescu, București, 1974, Ediția a II-a, *Romanul românesc în secolul XX*, București, Editura Viitorul Românesc, 1997.
7. Balotă, Nicolae, *Eminescu, poet al inițierii în poezie*, Editura Cartea Românească, București, 2000.
8. Balotă, Nicolae, *Euphorion-eseuri*, Editura Pentru Literatură, București, 1969.
9. Balotă, Nicolae, *Introducere în opera lui Al. Philippide*, Editura Minerva, București, 1974.
10. Balotă, Nicolae, *Jakob Burckhardt- un umanist modern*, Editura Albatros, București, 1974.
11. Balotă, Nicolae, *Labirint*, Editura Eminescu, București, 1970.
12. Balotă, Nicolae, *Lupta cu absurdul*, Editura Univers, București 1971 , Ediția a II-a, *Literatura absurdului*, Editura Teora, București, 2000.
13. Balotă, Nicolae, *Mapamond literar*, Editura Cartea Românească, București, 1983.
14. Balotă, Nicolae, *Opera lui Tudor Arghezi*, Editura Eminescu, București, 1979.
15. Balotă, Nicolae, *Parisul e o carte*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994.
16. Balotă, Nicolae, *Peregrin prin patria cuvintelor*, ediție alcătuită, coordonată și îngrijită de Iulian Boldea, Editura Europress, București, 2009.
17. Balotă, Nicolae, *Umanități*, Editura Eminescu, București, 1973.
18. Balotă, Nicolae, *Universul prozei*, Editura Eminescu, București, 1976.

b. În periodice

1. Balotă, Nicolae, *A. E. Baconski, povestitor*, în *România literară*, nr. 26, 29 iunie 1978.
2. Balotă, Nicolae, *Autenticitatea „personajului”*, în *România literară*, 16 septembrie, 1976.

3. Balotă, Nicolae, *Biblioteca universală în românește*, în *România literară*, nr. 34, 23 august 1979.
4. Balotă, Nicolae, *Cartea ca simbol*, în *România literară*, 13, nr. 35, 28 august 1980.
5. Balotă, Nicolae, *Cartea românească în lume*, în *Contemporanul*, 9 martie, 1976.
6. Balotă, Nicolae, *Comentarii macedonskiene*, în *România literară*, anul IV, nr. 43, 21 oct., 1971.
7. Balotă, Nicolae, *Constantin Țoiu, Destinul cuvintelor*, în *România literară*, anul IV, nr. 30, 22 iulie, 1971.
8. Balotă, Nicolae, *Creația laborioasă*, în *România literară*, nr. 2, 11 ianuarie 1979.
9. Balotă, Nicolae, *Cu gânduri și cu imagini...[Despre teme și motivele eminesciene]*, în *Contemporanul*, 15 iunie, 1979.
10. Balotă, Nicolae, *Cuvintele lui Titu Maiorescu*, în *România literară*, 29 martie 1979.
11. Balotă, Nicolae, *De ce scriem critică literară*, în *Familia*, nr. 6, 1967.
12. Balotă, Nicolae, *De ce facem critică literară?*, în *România literară*, 28 august, 1975.
13. Balotă, Nicolae, *De la misterul lui Urmuz la un cult Urmuz*, în *România literară*, nr. 29, 16 iulie, 1970.
14. Balotă, Nicolae, *Deschiderea spre univers*, în *România literară*, 17 iulie, 1975.
15. Balotă, Nicolae, *Deschiderea spre universal (a culturii române)*, în *România literară*, 9 februarie, 1978.
16. Balotă, Nicolae, *Despre autoritatea criticii*, în *Cronica*, nr. 10, 15 martie 1975.
17. Balotă, Nicolae, *Destinele teatrului contemporan*, în *România literară*, nr. 33, 16 august, 1973.
18. Balotă, Nicolae, *Fănuș Neagu, Echipa de zgomote*, în *România literară*, anul IV, nr. 14, 1 aprilie, 1971.
19. Balotă, Nicolae, *Filosofia absurdului. Introducere la o discuție*, în *Luceafărul*, nr. 11, 22 mai 1965.
20. Balotă, Nicolae, *Geneza unui spirit . [Lucian Blaga]. Interpretări*, în *România literară*, nr. 20, 14 mai, 1970.
21. Balotă, Nicolae, *Henriette Yvonne Sthal, Între zi și noapte*, în *România literară*, anul IV, nr. 14, 1 aprilie, 1971.
22. Balotă, Nicolae, *Henriette Yvonne Sthal, Marea Bucurie*, în *România literară*, anul IV, nr. 14, 1 aprilie, 1971.
23. Balotă, Nicolae, *Interpretări. Un spațiu imaginar. [Opera lui Fănuș Neagu]*, în *România literară*, nr. 17, 23 aprilie, 1970.

24. Balotă, Nicolae, *Ion Pillat*, în *Luceafărul*, în *Luceafărul*, nr. 35, 30 aug. 1969.
25. Balotă, Nicolae, *Istoria o numesc resurecție*, în *România literară*, nr. 7, 14 februarie, 1974.
26. Balotă, Nicolae, *Istoria și literatura*, în *Contemporanul*, 5 august, 1977.
27. Balotă, Nicolae, *Întrebările vieții-răspunsurile scriitorului*, în *Contemporanul*, nr. 5, 2 febr. 1979.
28. Balotă, Nicolae, *Jurnalul unui om fericit*, în *România literară*, anul V, nr. 2, 6 ian., 1972.
29. Balotă, Nicolae, *Laudă lecturii naive*, în *România literară*, 10 mai 1979.
30. Balotă, Nicolae, *Literatura română în lume*, în *România literară*, 26 mai, 1977.
31. Balotă, Nicolae, *Marin Sorescu, Paracliserul*, în *România literară*, anul IV, nr. 15, 8 aprilie, 1971.
32. Balotă, Nicolae, *Măiestria narațiunii*, în *România literară*, nr. 20, 18 mai 1978.
33. Balotă, Nicolae, *Natura psihologică a conflictului*, în *România literară*, 5 august, 1976.
34. Balotă, Nicolae, *Natura și formele conflictului literar*, în *România literară*, 12 august, 1976.
35. Balotă, Nicolae, *Nicolae Iorga- memorialist*, în *Cronica*, nr. 33, 17 aug. 1973.
36. Balotă, Nicolae, *Nu știu altceva decât să citesc și să scriu*, interviu realizat de Alexandru Ștefănescu în *România literară* (12-18 februarie 1997)
37. Balotă, Nicolae, *Nouă povestiri contemporane*, în *România literară*, anul IV, nr. 37, 9 sept., 1971.
38. Balotă, Nicolae, *O panoramă a poeziei universale contemporane*, în *România literară*, nr. 14, aprilie, 1973.
39. Balotă, Nicolae, *Oameni și cărți*, în *Contemporanul*, nr 14, 29 martie 1974.
40. Balotă, Nicolae, *Omul în lumea operei*, în *Contemporanul*, nr. 3, 18 ianuarie 1980.
41. Balotă, Nicolae, *Petru Popescu, dulce ca mierea e glonțul patriei*, în *România literară*, anul IV, nr 12, 18 martie, 1971.
42. Balotă, Nicolae, *Plânge raftul*, în *România literară*, An 32, 11-17 august 1999.
43. Balotă, Nicolae, *Poeta poetarum*, în *România literară*, nr. 7, februarie 1979.
44. Balotă, Nicolae, *Poeți români, poeți universali*, în *România literară*, nr. 18, 3 mai, 1973.
45. Balotă, Nicolae, *Poezie de dragoste*, în *România literară*, nr. 24, 13 iunie 1974.
46. Balotă, Nicolae, *Radu Ciobanu, Crepuscul*, în *România literară*, anul IV, nr. 36, 2 sept., 1971.
47. Balotă, Nicolae, *Răspunderea literatului*, în *Contemporanul*, 6 mai, 1977.
48. Balotă, Nicolae, *Realitatea retoricii*, în *România literară*, 4 martie, 1976.
49. Balotă, Nicolae, *Retrospectivă și perspective*, în *România literară*, anul IV, nr. 19, 6 mai, 1971.

50. Balotă, Nicolae, *Romancierul autentic încorporează întotdeauna în opera sa un mesaj social, politic și moral*, în *Contemporanul*, nr 27, 28 iunie, 1974.
51. Balotă, Nicolae, *Romanul augustei iubiri*, în *România literară*, nr. 13, 28 martie, 1974.
52. Balotă, Nicolae, *Schițe pentru un autoportret*, în *Luceafărul* (București), nr 54, (9 februarie 2000).
53. Balotă, Nicolae, *Scrisul are același rost ca și viața. Scriu așa cum trăiesc. Scriu pentru că trăiesc și scriu ca să trăiesc.* (dialog cu Nicolae Balotă, realizat de Ion Zubașcu), în *Convorbiri Literare*, An. 134, nr.3, (martie 2000).
54. Balotă, Nicolae, *Timp eroic*, în *România literară*, anul IV, nr. 30, 22 iulie, 1971.
55. Balotă, Nicolae, *Teatrul și istoria*, în *România literară*, 19 ianuarie, 1978.
56. Balotă, Nicolae, *Tudor Arghezi interpretat*, în *România literară*, anul IV, nr. 43, 21 oct., 1971.
57. Balotă, Nicolae, *Tudor Arghezi- Portretistul*, în *România literară*, 29 septembrie, 1977.
58. Balotă, Nicolae, *Umanismul științei și al artelor*, în *Contemporanul*, nr 15, 14 aprilie, 1978.
59. Balotă, Nicolae, *Un destin literar*, în *Flacăra*, nr. 7, anul 2000.
60. Balotă, Nicolae, *Un poet modern*, în *România Literară*, 2, nr. 46, 13 nov. 1969.
61. Balotă, Nicolae, *Universalitatea poetului*, în *România literară*, 16 ianuarie, 1975.
62. Balotă, Nicolae, *Viitorul literaturii*, în *România Literară*, nr. 24, 11 iunie, 1970.

B. Referințe critice

a. În volum

1. Adam Georgeta, Adam Ioan, *Proba exilului*, București, Editura Viitorul Românesc, 2002.
2. Andrei, Carmen, *Viziunea critică a lui Nicolae Balotă*, Editura Academiei Române, București, 2014.
3. Dimisianu, Gabriel, *Valori actuale*, București, Editura Eminescu, 1974.
4. Dredetianu, Mirela, *Geometria operei critice a lui Nicolae Balotă*, Editura University Press, Târgu Mureș, 2018.
5. Fotache, Oana, *Nicolae Balotă despre sacerdoțiul critic*, în *Divanul criticii. Discursuri asupra metodei în critica românească postbelică*, București, Editura Universității, 2009.
6. George, Alexandru, *În infernul unei epoci*, în *Reveniri, restituiri, revizui*, București, Editura Cartea Românească, 1999.
7. Ghidirmic, Ovidiu, „*Hermeneutica antropologică*”, în *Hermeneutica literară românească*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1994.

8. Glodeanu, Gheorghe, *Incursiuni în literatura diasporei și a disidenței*, Editura Libra, București, 1999.
9. Goldiș, Alex, *Infrastructura operei. Nicolae Balotă-Urmuz*, în *Critica în tranșee. De la realismul socialist la autonomia esteticului*, București, Editura Cartea Românească, 2011.
10. Petraș, Irina, *Panorama criticii literare românești 1950-2000*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2001.
11. Petrescu, Liviu, *Literatura absurdului*, în *Scriitori români și străini*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1973.
12. Petreu, Marta, *Laudatio Nicolae Balotă*, în *Filozofii paralele*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2005.

b. În periodice

1. Andrei, Carmen, *Viziunea critică a lui Nicolae Balotă*, în *Contemporanul*, nr. 9, din 26 septembrie 2014.
2. Andrei, Carmen, *Portretul unui cărturar*, în revista *Vatra*, din 27 septembrie, 2014.
3. Bălu, Ion, *Caietul albastru*, în *Apostrof*, Cluj-Napoca, An. 10, nr.9 (sept.1999).
4. Bărbulescu, Simion, *Nicolae Balotă- Euphorion*, în *Argeș*, nr. 10, 1969.
5. Boldea, Iulian, *Cercul literar de la Sibiu- repere ale programului estetic*, în *Observator cultural*, nr. 233, din 10.08. 2004.
6. Boldea, Iulian, *Livresc și melancolie*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008.
7. Boldea, Iulian, *Peregrin prin patria cuvintelor mele*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008.
8. Boldea, Iulian, *Memoria salvatoare*, în *Apostrof*, An. XXIX, NR. 8, 2018.
9. Boldea, Iulian, *Cercul literar de la Sibiu- repere ale programului estetic*, în *Observator cultural*, nr. 233 din 10.08.2004.
10. Buda, Dumitru Mircea, *O monografie de altădată*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008.
11. Brumariu, A.I., *Nicolae Balotă: Despre pasiuni*, în *Astra*, 7, nr. 5, 1972.
12. Bugariu, Voicu, *Eseistica lui Nicolae Balotă*, în *Astra, Astra literară*, supliment 7, nr. 3, martie 1972.
13. Căprariu, Al., *Nicolae Balotă- Euphorion*, în *Tribuna*, nr. 45, 1969.
14. Chioaru Dumitru, *Dublul jurnal al lui Nicolae Balotă*, în *Apostrof*, (Cluj-Napoca), An. 11, nr. ½ (ian-feb. 2000).
15. Ciotloș, Cosmin, interviu luat lui Nicolae Balotă, *Nu eu am ales Abisul luminat*, în *România literară*, 2010.
16. Cistelean, Al., *Un tratat anti-arghezian despre Arghezi*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008.

17. Constantin Ilie, *Despre literatura absurdului*, în *Luceafărul*, nr. 52, 1971.
18. Cordoș, Sanda, *Critica antropologică*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008.
19. Cristea, Dan, *Nicolae Balotă- omul cărții*, în *România Literară*, nr. 4, febr. 2010.
20. Crohmălniceanu, Ov. S., *Nicolae Balotă—Euphorion*, în *România Review*, nr. 3, 1970.
21. Crohmălniceanu, Ov. S., *Nicolae Balotă—Euphorion*, în *România literară*, nr. 20, 1969.
22. Doinaș, Șt. Aug., *Cărturarul marginalizat*, în *Familia*, nr. 4, apr., 1999.
23. Dugneanu, Paul, *Nicolae Balotă-Introducere în opera lui Alexandru Philippide*, în *Contemporanul*, nr. 9, 18 Febr., 1975.
24. Dumitriu, Dana, *Lupta cu absurdul*, în *România literară*, nr. 47, 1971.
25. Ghilimescu, Ștefan Ion, *Surâsul cărturarului*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008
26. Grigurcu, Gheorghe, *Nicolae Balotă între divin și demonic*, în *Viața românească*, an. 94, nr. 8-9 (aug-sept. 1999).
27. Grigurcu, Gheorghe, *Cel mai învățat dintre români*, în *Familia*, nr. 4 apr. 1999.
28. Grigurcu, Gheorghe, *În jurul pasiunilor*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008.
29. Guțan, Ilie, *Nicolae Balotă- Opera lui Tudor Arghezi de Nicolae Balotă*, în *Viața Românească*, nr. 12, decembrie 1979.
30. György, Géza, *Poetica absurdului*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008.
31. Iancu, Victor, *Actualitatea atitudinii estetice*, în *Revista cercului literar*, anul I, nr. I, ianuarie 1945.
32. Iorgulescu, Mircea, *Nicolae Balotă: Umanități*, în *Luceafărul*, 16, nr. 27, 7 iulie, 1973.
33. Ștefănescu, Alex, *Nicolae Balotă și amintirile lui din închisoare*, publicat în ziarul *Adevărul*, în 17 iulie 2015.
34. Livadaru, Paraschiva *Caietul albastru sau ieșirea din netimp*, în *Journal of romanian literary studies*, nr. 16, 2019.
35. Manolescu, Nicolae, *Nicolae Balotă- Euphorion*, în *Contemporanul*, nr. 26, 1969.
36. Manolescu, Nicolae, *Nicolae Balotă- Labirint*, în *Contemporanul*, nr. 5, 1971.
37. Manolescu, Nicolae, *Nicolae Balotă: De la Ion la Ioanide*, în *România literară*, nr. 9, 27 februarie, 1975.
38. Manolescu, Nicolae, *Critica erudită*, în *România literară*, nr. 20, 15 mai, 1976.
39. Manolescu, Nicolae, *Critica în haine de sărbătoare (Nicolae Balotă: Arta lecturii)*, în *România Literară*, XII, nr. 12, 22 martie 1979.
40. Manolescu, Nicolae, *Arghezi vechi și nou*, în *România Literară*, an 13, nr. 22, 29 mai 1980.
41. Manolescu, Nicolae, *Nicolae Balotă – 5 ani de la moarte*, în *România literară*, nr. 41-42/2019.

42. Martin, Aurel, *Nicolae Balotă- Arta lecturii*, în *Contemporanul*, nr. 14, 5 apr. 1979.
43. Micu, Dumitru, *Critica erudită*, în *Contemporanul*, nr. 15, 11 aprilie 1975.
44. Micu, Dumitru, *Nicolae Balotă, Universul prozei al poeziei, al criticii*, în *Contemporanul*, nr. 20, 14 mai 1976.
45. Micu, Dumitru, *Nicolae Balotă: De la Ion la Ioanide. Sinteze*, în *Contemporanul*, nr. 15, 11 aprilie 1975.
46. Muntean, George, *Nicolae Balotă. Umanități*, în *Contemporanul*, nr. 51, 14 dec, 1973.
47. Nagy, Imola, *Universul prozei*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008.
48. Neagu, Fănuș, *Cartea cu prieteni- Nicolae Balotă*, în *Luceafărul*, nr. 3, 20 ian. 1979.
49. Ion Negoïtescu, *Perspectivă*, în *Revista Cercului Literar*, Sibiu, anul I, nr. 1, Ianuarie 1945.
50. Negoïtescu, Ion, *Euphorion sau critica trans-estetică*, în *Argeș*, nr. 7, iulie 1970.
51. Nițescu, M., *Nicolae Balotă. Umanități*, în *Viața Românească*, nr. 2, febr. 1974.
52. Paleologu, Alexandru, *Nicolae Balotă*, în *Argeș*, nr. 6, iunie 1970.
53. Paleologu, Alexandru, *Un pedagog de școală nouă*, în *Luceafărul*, nr. 3, 15 ian. 1972.
54. Pavel, Dora, *Interviu cu Nicolae Balotă*, în *Apostrof*, nr. 1, 2010.
55. Petraș, Irina, *Citindu-l pe Nicolae Balotă*, în *Vatra*, nr. 6-7, 2008.
56. Poantă, Petru, *Nicolae Balotă- Umanități*, în *Steaua*, nr. 15, august 1973.
57. Poantă, Petru, *Nicolae Balotă, Introducere în opera lui Alexandru Philippide*, în *Steaua*, nr. 5, mai 1975.
58. Răcățăianu, Florentina, *Cercul Literar de la Sibiu. Maiorescianism și Iovinescianism*, în revista *Euphorion*, anul XXX, 3/2019.
59. Regman, Cornel, *Nicolae Balotă „universul prozei” românești*, în *Viața Românească*, 29, nr. 9, septembrie 1976.
60. Ștefănescu, Alexandru, *Despre scriitorul Nicolae Balotă la aniversarea a 70 de ani*, în *România literară*, 28, nr. 3.
61. Terian, Andrei, *Nicolae Balotă- viața și opera*, în revista *Cultura literară*, nr. 483-483, din septembrie 11, 2014.
62. Țoiu, Constantin, *De la Cantemir la Balotă*, în *Apostrof*, nr. 1-2, 2000.
63. Uricariu, Doina, *Nicolae Balotă: Universul prozei*, în *Luceafărul*, 19, nr. 14, 3 aprilie 1976.
64. Zamfir, Mihai, *Balotă și Montefiore*, în *România Literară*, nr. 3-4.

C. Bibliografie generală selectivă

1. *Revista Cercului Literar. Restituire integrală a publicației* , Ediție îngrijită de Dan Damaschin, Prefață de Petru Poantă, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002.
2. *Manifestul Cercului Literar de la Sibiu. Ardealul estetic*, în *Viața*, nr. 5, mai 1943.
3. Alexandrescu, Sorin, *Privind înapoi, modernitatea*, Editura Univers, București, 1999.
4. Bachelard, Gaston, *Apa și visele*, Editura Univers, București, 1997.
5. Călinescu, Al., *Perspective critice*, Editura Junimea, Iași, 2000.
6. Călinescu, G., *Principii de estetică*, Editura Pentru Literatură, București, col. Minerva, 1968.
7. Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București, 1981.
8. Cioculescu, Șerban, *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*, Editura Minerva, 1971.
9. Durand, Gilbert, *Figuri mitice și chipuri ale operei. De la mitocritică la mitoanaliză*, trad. Irina Bădescu, București, Editura Nemira, 1998.
10. Eco, Umberto, *Șase plimbări în pădurea narativă*, trad. Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța 1997.
11. Fotache, Oana, *Divanul criticii. Discursuri asupra metodei în critica românească postbelică*, Editura Universității, București, 2009.
12. Grigurcu, Gheorghe, *Critici români de azi*, Editura Cartea Românească, București, 1981.
13. Grigurcu, Gheorghe „Momentul 1966”, în *De la un critic la altul*, Editura Revistei *Convorbiri literare*, Iași, 2005.
14. Gyula, Szabó „*Neamul Gondoșilor*”, în românește de Nicolae Balotă, E.S.P.L.A, București, 1957.
15. Lanson, Gustave, *Încercări de metodă, critică și istorie literară*, trad. Marina Dimov, Editura Univers, București, 1974.
16. Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane*, , vol. 1-3, Editura Minerva, București, 1981.
17. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.
18. Marino, Adrian, *Critica ideilor literare*, Editura Dacia, Cluj, 1974.
19. Marino, Adrian, *Introducere în critica literară*, Editura Tineretului, București, 1968.
20. Martin, Mircea, *Generație și creație*, Editura Pentru Literatură, București, 1969.
21. Pantea, Aurel, *Arheologia înțelegerii critice*, , în *Poeți ai generației pline*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2005.

22. Simuț, Ion, *Critica de tranziție*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006.
23. Simuț, Ion, *Reabilitarea ficțiunii*, Editura Institutul Cultural Român, București, 2007.

D. Sitografie

1. Andrei, Carmen, *Viziunea critică a lui Nicolae Balotă*, în *Contemporanul*, nr. 9, din 26 septembrie 2014, accesat 10 octombrie, ora 17:40.
<https://www.contemporanul.ro/clubul-ideea-europeana/carmen-andrei-viziunea-critica-a-lui-nicolae-balota.html>
2. Balotă, Nicolae, *Cercul câinilor muzicanți*, conferință susținută în ziua de 28 mai 2010, publicată în Conferințele Bibliotecii Astra, nr. 124 din 2010.
<http://www.dsace.bjastrasibiu.ro/bitstream/123456789/112/1/124.Balota.pdf>
3. Ciotloș, Cosmin, interviu luat lui Nicolae Balotă, *Nu eu am ales Abisul luminat*, în „România literară”, 2010.
https://arhiva.romanialiterara.com/index.pl/nu_eu_am_ales_abisul_luminat..
4. Farkas, Jenő, *Cvadratura Cercului Literar. În dialog cu patru cerchiști: I. Negoitescu, Ștefan Aug. Doinaș., Nicolae Balotă și Cornel Regman*, Editura Muzeul Literaturii române, 2014.
5. Farkas, Jenő, *Vechiul și pururi tânărul Cerc din Sibiu*, în *Euphorion*, nr. 3, din 2015.
<http://revista-euphorion.ro/wp-content/uploads/2020/03/revista-euphorion-nr-3-2015.pdf>
6. Livadaru, Paraschiva, *Caietul albastru sau ieșirea din netimp*, în *Journal of romanian literary studies*, nr. 16, 2019. <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A29634/pdf>.
7. Moș, Mircea, *Despre abisul luminat*, în revista „Tribuna”
<https://tribuna-magazine.com/despre-abisul-luminat/>
8. Ștefănescu, Alex, *Nicolae Balotă și amintirile lui din închisoare*, publicat în ziarul „Adevărul”, în 17 iulie 2015. https://adevarul.ro/cultura/carti/nicolae-balota-amintirile-inchisoare-1_55a91830f5eaafab2ca9e707/index.html
9. Terian, Andrei, *Nicolae Balotă- viața și opera*, în revista *Cultura literară*, nr. 483-484, din 11 septembrie 2014, accesat online 12 octombrie <https://revistacultura.ro/nou/nicolae-balota-viata-si-opera/>